

دیپلماسی در جهت حمایت از هدف‌های اقتصادی و ۳ - استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای تاکید شده است.

سهم ۲ درصدی ایران از بازار همسایه‌ها

براساس آمارهای گمرک ایران، وب‌سایت trademap (وابسته به آنکتاد) حجم صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای همسایه از ۱۰ میلیارد و ۶۹۶ میلیون دلار در سال ۲۰۰۹ به ۲۸ میلیارد و ۶۵۳ میلیون دلار تا سال ۲۰۱۸ رسیده و حکایت از رشد ۱۶۸ درصدی در این بازه ۹ ساله دارد. اما با شروع تحریم‌ها و به دنبال آن با شیوع ویروس مرموز کرونا، در نتیجه کاهش صادرات غیرنفتی ایران، صادرات ایران به کشورهای همسایه نیز روند کاهشی را در پیش گرفته است؛ به طوری که در

سال ۲۰۱۹ کل صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای همسایه ۲۲ میلیارد و ۸۸۵ میلیون دلار و در سال ۲۰۲۰ این مقدار ۲۰ میلیارد و ۱۷۷ میلیون دلار بوده است. طبق این آمارها، در همین مدت رقم واردات ۱۵ کشور همسایه ایران نیز از حدود ۵۵۷ میلیارد دلار سال ۲۰۰۹ به بیش از ۱۰۰۰ میلیارد دلار طی سالهای ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۰ رسیده است. با این حساب، سهم ایران از بازار ۱۵ کشور همسایه از حدود ۱٫۹ درصد در سال ۲۰۰۹ به ۲٫۵ درصد تا سال ۲۰۱۸ رسیده بود که طی سالهای گذشته این میزان بین حول و حوش ۲ درصد بوده است.

بررسی‌های آماری نشان می‌دهد در بین همین کشورها نیز یک تمرکز صادراتی برای کالاهای ایران ایجاد شده است، به طوریکه برای مثال در سال گذشته از ۲۰ میلیارد و ۱۷۷ میلیون دلار صادرات ایران

به ۱۵ کشور همسایه، حدود ۱۷ میلیارد و ۹۱۸ میلیون دلار یا معادل ۸۹ درصد از کل صادرات به همسایگان به ۵ مقصد افغانستان، عراق، ترکیه، امارات متحده عربی و پاکستان صادر شده و سهم ۱۰ کشور دیگر تنها ۱۱ درصد بوده است. کارشناسان اقتصاد بین‌الملل معتقدند تمرکز بیش از حد صادرات در چند کشور هشدار برای یک آسیب جدی اقتصاد و مقاومت‌پذیری آن است؛ چراکه وقتی یک سبد صادراتی هم از نظر تنوع و هم از نظر حجم و قیمت کالایی محدود باشد، در صورتی که اتفاق خاصی در یک برهه از زمانی برای یک یا چند کشور رخ دهد، آسیب بزرگی به صادرات و اقتصاد وارد می‌شود. برای نمونه فرض کنیم در افغانستان حکومت جدید طالبان پس از سقوط دولت قبلی تمایلی به گسترش روابط با کشورهای همسایه